នៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង
នៃអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា

ព័ត៌មានពិស្តារនៃការដាក់ឯកសារ

សំណុំរឿងលេខ	:	០០២/១៩-០៩-២០០៧-អវតក/អជសដ
ដាក់ទៅ	:	អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង
ថ្ងៃដាក់	:	ថ្ងៃទី១៥ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១២
ភាគីអ្នកដាក់	:	សហព្រះរាជអាជ្ញា
ភាសាដើម	:	**អង់គ្លេស**

ឯកសារបកប្រែ
TRANSLATION/TRADUCTION
ថ្ងៃ ខែ ឆ្នាំ (Date): 15-Aug-2012, 15:06
CMS/CFO: Sann Rada

ចំណាត់ថ្នាក់ឯកសារ

ប្រភេទឯកសារដែលស្នើឡើងដោយភាគីដាក់ឯកសារ: **សាធារណៈ (ជាមួយនឹងឧបសម្ព័ន្ធសម្ងាត់ ក)**

ចំណាត់ថ្នាក់ឯកសារដោយអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង:

ប្រភេទនៃចំណាត់ថ្នាក់ឯកសារ:

ការពិនិត្យចំណាត់ថ្នាក់ឯកសារបណ្ដោះអាសន្នឡើងវិញ:

ឈ្មោះមន្ត្រីដែលបានពិនិត្យ:

ហត្ថលេខា:

សេចក្តីជូនដំណឹងស្តីពីគោលជំហររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាលើបញ្ហាសំខាន់ៗ ដែលនឹងត្រូវពិភាក្សាក្នុងកិច្ចប្រជុំរៀបចំសវនាការ នៅថ្ងៃទី១៧ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១២ (ដោយមានឧបសម្ព័ន្ធសម្ងាត់ ក)

អ្នកដាក់ឯកសារ:
សហព្រះរាជអាជ្ញា:
លោកស្រី ជា លាង
លោក Andrew CAYLEY

អ្នកទទួលឯកសារ:
អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង:
ចៅក្រម និល ណុន, ប្រធាន
ចៅក្រម Silvia CARTWRIGHT
ចៅក្រម យ៉ា សុខន
ចៅក្រមJean-Marc LAVERGNE
ចៅក្រម យូ ឧត្តរា

សហមេធាវីនាំមុខតំណាងដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណី:
ពេជ អង្គ
Elisabeth SIMONNEAU FORT

ចម្លងជូន:
ជនជាប់ចោទ:

នួន ជា
អៀង សារី
ខៀវ សំផន

មេធាវីការពារក្ដីជនជាប់ចោទ:
លោក សុន អរុណ
លោក Michiel PESTMAN
លោក Victor Koppe
លោក អាង ឧត្តម
លោក Michael G. KARNAVAS
លោក គង់ សំអុន

លោក Jacques VERGÈS

លោក Arthur VERCKEN
Anta GUISSÉ

I. សេចក្តីផ្តើម

១- ដើម្បីឆ្លើយតបទៅនឹងអនុស្សរណៈរបស់ប្រធានអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ចុះថ្ងៃទី៣ ខែសីហា ឆ្នាំ ២០១២ ដែលមានចំណងជើងថា "ការកំណត់ពេលប្រជុំរៀបចំសវនាការ ដើម្បីអនុញ្ញាតឲ្យមានការរៀបចំផែនការសម្រាប់ដំណាក់កាលសវនាការនៅសេសសល់ក្នុងសំណុំរឿង០០២/១ និងការអនុវត្តវិធានការជាបន្តបន្ទាប់ ដើម្បីលើកកម្ពស់ប្រសិទ្ធភាពសវនាការ"[1] និងឧបសម្ព័ន្ធនៃអនុស្សរណៈនេះ ដែលមានចំណងជើងថា "សំណើសុំពង្រីកវិសាលភាពសវនាការក្នុងសំណុំរឿង០០២/០១ របស់សហព្រះរាជអាជ្ញា (ឯកសារ E163)[2] ("អនុស្សរណៈ") សហព្រះរាជអាជ្ញាសូមផ្តល់សេចក្តីជូនដំណឹងជាមុន អំពីគោលជំហររបស់ខ្លួនចំពោះបញ្ហាសំខាន់ៗមួយចំនួន ដែលបានលើកឡើងនៅក្នុងអនុស្សរណៈ។ សេចក្តីជូនដំណឹងនេះត្រូវបានផ្តល់ជូន ដើម្បីជួយអង្គជំនុំជម្រះ និងគូភាគី នៅក្នុងការពិភាក្សាក្នុងកិច្ចប្រជុំរៀបចំសវនាការដែលនឹងត្រូវធ្វើឡើងនៅថ្ងៃទី១៧ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១២ ខាងមុខនេះ។

២- ជាទូទៅ សហព្រះរាជអាជ្ញាស្វាគមន៍នូវវិធានការផ្សេងៗដែលដាក់ជូនប្រធានអង្គជំនុំជម្រះ ដើម្បីអនុម័ត ដោយហេតុថា សហព្រះរាជអាជ្ញាមានជំនឿថា នឹងធ្វើឲ្យកាន់តែប្រសើរឡើងដល់លទ្ធភាពសវនាការនេះ ដើម្បីសម្រេចគោលដៅរបស់តុលាការ និងកាតព្វកិច្ចរបស់អង្គជំនុំជម្រះដើម្បីធានាថាសវនាការនេះពិតជាត្រឹមត្រូវយុត្តិធម៌ និងប្រព្រឹត្តិទៅឆាប់រហ័ស។ នៅក្នុងការជូនដំណឹងនេះ សហព្រះរាជអាជ្ញាស្នើឲ្យមានការប្រែប្រួលខ្លះទៅលើវិធានការទាំងនេះ ដែលសហព្រះរាជអាជ្ញាជឿថា ចាំបាច់ដើម្បីដាក់បន្ទុក នៅពេលនេះដែរ គឺដើម្បីធានាថា សវនាការនេះត្រឹមត្រូវយុត្តិធម៌ និងប្រព្រឹត្តិទៅឆាប់រហ័សតាមដែលអាចធ្វើទៅបាន។

៣- តាមការពិនិត្យពីស្ថានភាពភ័ស្តុតាង សាក្សី និងឯកសារសវនាការដែលនឹងត្រូវកំណត់ពេល សហព្រះរាជអាជ្ញាជឿថាសវនាការដែលរួមបញ្ចូលទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មបន្ថែមដូចមានចែងអនុស្សរណៈ អាចនឹងត្រូវបានបញ្ចប់យ៉ាងពេញលេញនៅត្រឹមខែសីហា ឆ្នាំ២០១៣ ក្នុងរបៀបមួយដែលការពារដល់ផលប្រយោជន៍របស់ភាគីទាំងអស់ ដែលរួមមានមេធាវីការពារក្តី សហព្រះរាជអាជ្ញា និងដើម

[1] ឯកសារលេខ **E218** អនុស្សរណៈស្តីពីកាលវិភាគរៀបចំកិច្ចប្រជុំសម្រាប់សវនាការ។

[2] ឯកសារលេខ **E218.1** អនុស្សរណៈស្តីពីសំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាសុំពង្រីកវិសាលភាពសវនាការ ថ្ងៃទី៣ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១២។

បណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី។ សហព្រះរាជអាជ្ញាស្នើនៅក្នុងការដាក់សំណើនេះថា កាលបរិច្ឆេទសម្រាប់សវនាការគឺចង់សម្រេចបានគោលដៅ។ ភាពលម្អិតនៃគោលដៅនេះ គឺកំណត់នៅក្នុង**ឧបសម្ព័ន្ធ** ក ដែលភ្ជាប់មកជាមួយ។

៤- **ឧបសម្ព័ន្ធ** ក កំណត់អត្តសញ្ញាណសាក្សីដែលសហព្រះរាជអាជ្ញាស្នើសុំឱ្យកោះហៅ សម្រាប់រយៈពេលដែលនៅសល់នៃសវនាការនេះ ទៅតាមលំដាប់កាលប្បវត្តទូទៅ ជាមួយនឹងពេលវេលាចំនួនពីរប្លុកបន្ថែម (ខែមករា និងខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៣) ដែលបានរក្សាទុកសម្រាប់សាក្សីបន្ថែមដែលនឹងត្រូវកោះហៅដោយអង្គជំនុំជម្រះ ដោយផ្អែកលើសំណើរបស់ជនជាប់ចោទ និងភាគីដទៃទៀត។ កាលបរិច្ឆេទដែលបានស្នើ រួមបញ្ចូលផងដែរនូវរយៈពេលសម្រាប់សវនាការលើឯកសារ ដូចជា ការបង្ហាញឯកសារសំខាន់ៗ ចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះ នៅពេលបញ្ចប់ដំណាក់កាលសវនាការនិមួយៗ និងអំណះអំណាងស្តីពីការទទួលយកឯកសារសម្រាប់ប្រភេទឯកសារ ដែលនៅសល់មួយចំនួនតូចទៀត ដូចជា កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី និងពាក្យបណ្តឹង ដែលមិនទាន់បានដាក់នៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះ[3]។

៥- នៅក្នុងកាលវិភាគសវនាការដែលបានស្នើឡើងដូចមានកំណត់នៅក្នុង**ឧបសម្ព័ន្ធ** ក សហព្រះរាជអាជ្ញាបានកាត់បន្ថយសាក្សីនៅក្នុងបញ្ជីដើមរបស់ខ្លួន និងស្វែងរកពេលត្រឹមអប្បបរមាសម្រាប់សួរសាក្សីម្នាក់ៗ។

II. ភស្តុតាងដែលត្រូវដាក់សម្រាប់ដំណាក់កាលសវនាការដែលនៅសល់

ក. សក្ខីកម្មសាក្សី

៦- ក្នុងការវាយតម្លៃភស្តុតាងដែលសហព្រះរាជអាជ្ញា ជឿថាចាំបាច់សម្រាប់ដំណាក់កាលសវនាការនៅសល់ សហព្រះរាជអាជ្ញាយល់ស្របជាមួយនឹងវិធីសាស្ត្ររបស់អង្គជំនុំជម្រះ ក្នុងការកាត់បន្ថយចំនួនសាក្សីដែលជាភស្តុតាងជាន់គ្នា ចំពោះសាក្សីដែលមិនទាក់ទិននឹងបញ្ហាស្នូលដែលបង្ហាញអំពើ និងការទទួលខុសត្រូវរបស់ជនជាប់ចោទ។ សហព្រះរាជអាជ្ញាក៏យល់ស្របផងដែរ តាមចេតនារបស់អង្គជំនុំជម្រះ ដើម្បីទទួលយកសំណើទីពីររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាដែលមានលក្ខណៈកម្រិតជាង ក្នុង

[3] ឧបសម្ព័ន្ធ ក ការកំណត់ពេលសវនាការដែលបានស្នើឡើង។

ការពង្រីកវិសាលភាពសវនាការដំបូងឲ្យបានសមល្មម ដោយការដាក់បញ្ចូលទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មបី។ ការបន្ថែមទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងនេះ គឺជាការរក្សាទៅតាមតក្កៈវិជ្ជានៃដីកាសម្រេចបំបែកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី ហើយនឹងជួយពន្លឿនគុណភាពសវនាការ ដោយពុំបណ្តាលឲ្យមានការពន្យារពេលច្រើន។ ការកាត់បន្ថយនៅលើបញ្ជីសាក្សីដំណាក់កាលទីមួយ និងទីពីររបស់អង្គជំនុំជម្រះ ដោយរួមបញ្ចូលគ្នាជាមួយនឹងគោលការណ៍បង្កើតឡើង ដើម្បីឲ្យមានការផ្តោតការយកចិត្តទុកខ្លាំង និងកាន់តែមានប្រសិទ្ធភាពទៅលើការសួរសំណួរ នឹងបង្រួមសវនាការឲ្យកាន់តែខ្លីដូចដែលអង្គជំនុំជម្រះបានរំពឹងទុក ទោះជាមានការដាក់បញ្ចូលទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មបីទៀតក៏ដោយ។

៧- តារាងកំណត់ពេលសវនាការរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាដែលបានស្នើឡើង រួមបញ្ចូលរយៈពេលប៉ាន់ស្មានសរុបដែលត្រូវការសម្រាប់សាក្សីម្នាក់ៗ។ ការប៉ាន់ស្មាននេះបានផ្អែកលើការត្រួតពិនិត្យពេលវេលាជាក់ស្តែងសម្រាប់សាក្សីដែលបានមកផ្តល់សក្ខីកម្មរួចហើយមកដល់ថ្ងៃនេះ និងការវាយតម្លៃលើភាពស្មុគស្មាញនៃសក្ខីកម្មរបស់សាក្សីជាក់លាក់ណាម្នាក់។ ថ្វីបើផ្នែកដំបូងនៃសវនាការផ្តោតលើសាក្សីដែលស៊ីពេលច្រើន និងការទទួលខុសត្រូវមានភាពស្មុគស្មាញក្តី ក៏រយៈពេលសរុបគិតជាមធ្យមក្នុងការផ្តល់សក្ខីកម្ម គឺតែ២.៥ថ្ងៃប៉ុណ្ណោះ សម្រាប់សាក្សីម្នាក់[4]។ សហព្រះរាជអាជ្ញារំពឹងថា សាក្សីភាគច្រើនដែលនៅសល់ក្នុងដំណាក់កាលទី១ (ដោយមានការលើកលែងបន្តិចបន្តួចគួរឲ្យកត់សម្គាល់ដូចជាសាក្សី TCE-80 និង TCE-65) អាចបញ្ចប់បានក្នុងរយៈពេល២ថ្ងៃ ឬតិចជាងនេះ។ នៅពេលណាសវនាការចូលដល់ដំណាក់កាលអំពីឧក្រិដ្ឋកម្ម សាក្សីភាគច្រើននឹងត្រូវផ្តល់សក្ខីកម្មអំពីព្រឹត្តិការណ៍ជាក់លាក់ណាមួយដែលពួកគេបានឃើញ/ដឹង ឬបានជួបប្រទះ ដែលនេះវាផ្ទុយគ្នាទៅនឹងសាក្សីក្នុងដំណាក់កាលទី១ ដែលបានផ្តល់សក្ខីកម្មជាតួរយ៉ាងអំពីអំពើប្រព្រឹត្តិរបស់ជនជាប់ចោទ ឬមុខងាររបស់អង្គការកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ (ដូចជា ភូមិភាគ តំបន់ ក្រសួង ឬមន្ទីរ-ក ជាក់លាក់ណាមួយ) សម្រាប់រយៈពេលទាំងមូលនៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ព្រមទាំងព្រឹត្តិការណ៍

[4] ពេលវេលាសរុបដែលត្រូវការសម្រាប់សាក្សីម្នាក់ៗក្នុងដំណាក់កាលទី១ ដែលបានបញ្ចប់ការផ្តល់សក្ខីកម្មរបស់ខ្លួនរួចហើយ ដើម្បីកែសម្រួលពីវែងបំផុតឲ្យមកខ្លីបំផុត គឺមាន: កាំង ហ្កេកអ៊ាវ ហៅ ឌុច (១២ ១/៤ថ្ងៃ); David Chandler (5 ½ ថ្ងៃ); ភី ភួន (5 ថ្ងៃ); សូ ហុង (5 ថ្ងៃ); សៅ សារុន (3 ½ ថ្ងៃ); នី កន (2 ¾ ថ្ងៃ); សគីម ល្មុត (2 ¾ ថ្ងៃ); ឡុង នរិន្ទ (2 ½ ថ្ងៃ, តាមវីឌីអូ); ពាន យាន (2 ថ្ងៃ); យុន គីម (1 ¾ ថ្ងៃ); ស្ងួត ទឿង (1 ½ ថ្ងៃ); ប្រាក់ យុត (1 ½ ថ្ងៃ); អឿន តន (1 ½ ថ្ងៃ); ខៀវ នៅ (1 ថ្ងៃ); ខឹម ងន (1 ថ្ងៃ); រម៉ាំ យុន (1 ថ្ងៃ); ក្លាន់ ហ្វិត (1 ថ្ងៃ)។ លើកលែងតែ ឌុច (ដែលការផ្តល់សក្ខីកម្មរបស់គាត់មានការលើកលែងដោយសារវិសាលភាព និងភាពស្មុគស្មាញនៃបញ្ហា និងចំនួនឯកសារដែលត្រូវគ្របដណ្តប់) ការផ្តល់សក្ខីកម្មរបស់សាក្សី ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងអ្នកជំនាញ១៦នាក់ផ្សេងទៀតក្នុងដំណាក់កាលទី១ ត្រូវបានបញ្ចប់ក្នុងរយៈពេលសរុប៤០ថ្ងៃនៃថ្ងៃសវនាការ។

មុនឆ្នាំ១៩៧៥ ដែលពាក់ព័ន្ធ។ ហេតុដូច្នេះ សហព្រះរាជអាជ្ញាប៉ាន់ស្មានថា ភាគច្រើននៃសាក្សីអំពីទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មដែលបានស្នើឡើង ដើម្បីធ្វើសវនាការក្នុងដំណាក់កាលទី២នៃសវនាការនេះ នឹងអាចមានលទ្ធភាពបញ្ចប់ការផ្តល់សក្ខីកម្មរបស់ពួកគាត់ក្នុងរយៈពេលមួយថ្ងៃ ឬតិចជាងនេះ[5]។

ដំណាក់កាលទីមួយ

៨- យោងទៅលើដំណាក់កាលទីមួយនៃសវនាការ សហព្រះរាជអាជ្ញាយល់ស្របថា បញ្ជីសាក្សី ឬអ្នកជំនាញចំនួន៦៧ដំបូងរបស់អង្គជំនុំជម្រះអាចកាត់បន្ថយបាន ដោយការដកចេញ ឬលើកពេលបុគ្គលមួយចំនួន។ សហព្រះរាជអាជ្ញាយល់ស្របផងដែរថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងគួរស្តាប់ដំបូងពីគូភាគីសិន ដូចដែលខ្លួនមានបំណងដូច្នេះ នៅពេលប្រជុំរៀបចំសវនាការ នៅពេលនោះសាក្សីនឹងត្រូវដកចេញ ឬត្រូវលើកពេលនៅក្នុងដំណាក់ការនេះ។

៩- ទាក់ទិននឹងសាក្សីជាក់លាក់ដូចបានកំណត់អត្តសញ្ញាណក្នុងកថាខណ្ឌទី៥ នៃអនុស្សរណៈរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង សហព្រះរាជអាជ្ញាយល់ស្របថា សាក្សី TCW-354 និង TCW-234 អាចផ្លាស់ចេញ ឬដកចេញពីកាលវិភាគរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងដែលបានធ្វើផែនការរួច និងថាការស្តាប់សវនាការសាក្សីដូចតទៅនេះ អាចត្រូវបានលើកពេល៖ TCW-620; TCW-638; TCW-780; TCW-707; TCCP-178; TCW-645 និង TCW-679។ សវនាការស្តាប់ក្រុមសាក្សីចុង

[5] ពេលវេលាប៉ាន់ស្មាននៅក្នុង**ឧបសម្ព័ន្ធ** ក គឺផ្អែកលើមូលដ្ឋាននៃការវិភាគមួយទៅលើពេលវេលានៃការសួរដេញដោលជាសរុបដែលបានប្រើប្រាស់ សម្រាប់សាក្សីកាលពីលើកមុនៗ។ សហព្រះរាជអាជ្ញាបានទាមទារសុំឱ្យបែងចែកពេលវេលាឱ្យបានច្រើនជាងភាគីផ្សេងៗទៀតសម្រាប់សាក្សីនៅក្នុងដំណាក់កាលទី១ទាំងនេះ តាមដូចដែលគេបានរំពឹងចង់បានសម្រាប់ភាគីណាដែលជាអ្នកដាក់បន្ទុក។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង បានទទួលស្គាល់អំពីរឿងនេះនៅក្នុងពេលធ្វើការបែងចែកពេលវេលានាពេលថ្មីៗនេះ ដោយជាតួយ៉ាងបាន អនុញ្ញាតឱ្យនូវពេលវេលាបូកបញ្ចូលគ្នាចំនួន ១ថ្ងៃកន្លះ សម្រាប់ឱ្យ កសព និងភាគីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីនានា និងចំនួនសរុបចូលគ្នាពី កន្លះថ្ងៃ ដល់ ១ថ្ងៃកន្លះ សម្រាប់ឱ្យខាងមេធាវីការពារក្តី។ សហព្រះរាជអាជ្ញា រំពឹងទុកថា ខ្លួននឹងបន្តទាមទារឱ្យផ្តល់ពេលវេលាឱ្យបានច្រើនជាងខាងជនជាប់ចោទ សម្រាប់ការសួរដេញដោលសាក្សីសម្រាប់ដំណាក់កាលទី១ ភាគច្រើនដែលនៅសល់។ ឧទាហរណ៍ដូចជា សម្រាប់សាក្សីនានាដែលត្រូវបានប៉ាន់ស្មានរយៈពេលថា ចំនួន២ថ្ងៃ នៅក្នុង**ឧបសម្ព័ន្ធ** ក នោះ សហព្រះរាជអាជ្ញាសំណូមពរថា សុំឱ្យបែងចែកចំនួន ១ថ្ងៃកន្លះមកឱ្យខាង កសព និងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហើយនិងពី កន្លះថ្ងៃ ដល់ ១ថ្ងៃកន្លះទៅឱ្យខាងជនជាប់ចោទ។ (ហើយស្រដៀងគ្នានេះដែរសម្រាប់សាក្សីដែលត្រូវគេប៉ាន់ស្មានពេលវេលាថាត្រូវការ ០, ៧៥ថ្ងៃជាសរុប)នោះ សូមស្នើឱ្យបែងចែក ចំនួន កន្លះថ្ងៃមកឱ្យខាង កសព និងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីនានា និងចំនួន ពី០,២៥ថ្ងៃ ដល់ កន្លះថ្ងៃ ឱ្យទៅខាងជនជាប់ចោទ)។ សហព្រះរាជអាជ្ញា សូមធ្វើការកត់សម្គាល់ថា សម្រាប់សាក្សីនិងអ្នកជំនាញដែលសំខាន់ៗ ដែលគេបានគ្រោងកាលវិភាគបែងចែកឱ្យចំនួន៥ថ្ងៃ ដូចជា សាក្សី TCE-65 និង TCE-80នោះ ត្រូវបានប៉ាន់ស្មានថា ខាង កសព និងខាងមេធាវីការពារក្តីក៏ត្រូវប្រើប្រាស់ពេលវេលាស្មើគ្នានេះដែរ។

ក្រោយនេះហាក់ដូចជាមិនចាំបាច់ទេ ទោះបីសហព្រះរាជអាជ្ញាស្នើថា សេចក្ដីសម្រេចចុងក្រោយចំពោះសាក្សីទាំងនេះ គួរតែត្រូវបានលើកពេលរហូតដល់ខែវិច្ឆិកា ឬខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១២។ សហព្រះរាជអាជ្ញាក៏សូមស្នើផងដែរថា សាក្សីប្រាំរូបបន្ថែមដែលមានឈ្មោះក្នុងបញ្ជីដើមរបស់អង្គជំនុំជម្រះសម្រាប់ដំណាក់ទី១ ក៏អាចលើកពេលដែរ គឺសាក្សី៖ TCW-326; TCCP-94; TCW-126; TCW-724 និង TCW-794។ ការលើកពេល ឬដកចេញដូចបានបញ្ជាក់ខាងលើនេះ គឺជាការបន្ថែមទៅលើចំនួនសាក្សី ឬអ្នកជំនាញ១០រូបផ្សេងទៀត ក្នុងបញ្ជីដើមរបស់អង្គជំនុំជម្រះសម្រាប់ដំណាក់ទី១ ដែលសក្ខីកម្មរបស់ពួកគាត់ត្រូវបានលុបចោលកាលពីលើកមុន[6]។

១០- សហព្រះរាជអាជ្ញាសំណូមពរ និងលើកសំណើថា សាក្សី និងដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណីចំនួន៦នាក់ក្នុងចំណោមសាក្សី និងដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណីទាំងឡាយដែលបានផ្ដល់អត្តសញ្ញាណដូចមាននៅក្នុងកថាខណ្ឌទី៥ នៃអនុស្សរណៈរបស់អង្គជំនុំជម្រះ នៅតែត្រូវឲ្យធ្វើការកោះហៅមកផ្ដល់សក្ខីកម្មនៅក្នុងឆ្នាំនេះជាដដែល គឺមាន៖ សាក្សី TCW-320; TCW-475; TCCP-186; TCCP-142; TCW-548; និង TCW-796។ បុគ្គលម្នាក់ៗនៅក្នុងចំណោមបុគ្គលទាំងនោះនឹងផ្ដល់សក្ខីកម្មដែលទាក់ទងដោយផ្ទាល់ទៅនឹងគន្លឹះសំខាន់ៗដែលមានភវនីយភាពស្ដីពីការប្រព្រឹត្តិរបស់ជនជាប់ចោទ ឬនឹងផ្ដល់នូវព័ត៌មានសំខាន់ៗជាសារវន្តដែលទាក់ទងទៅនឹងគោលនយោបាយរបស់ បកក ឬក៏អង្គហេតុគន្លឹះសំខាន់ផ្សេងៗទៀតដែលកំពុងមានបញ្ហានៅក្នុងសំណុំរឿងលេខ០០២/០១។ ផ្អែកលើផែនការកាលពីដំបូងសម្រាប់ការស្ដាប់ចម្លើយសាក្សីសម្រាប់ដំណាក់កាលទី១ រហូតទៅដល់ដំណាច់ឆ្នាំ២០១២ និងពេលវេលាប៉ាន់ស្មានដែលបានរំពឹងទុកសម្រាប់បុគ្គលជាសាក្សីនានាដែលនៅសល់នោះ សហព្រះរាជអាជ្ញាជឿថា គឺមានពេលវេលាគ្រប់គ្រាន់សម្រាប់ធ្វើការស្ដាប់ចម្លើយសាក្សី និងអ្នកជំនាញបន្ថែមថ្មីមួយចំនួនទៀតដូចខាងក្រោមនេះ ដោយសារតែពុំមាននៅក្នុងកាលវិភាគកាលពីដំបូងរបស់អង្គជំនុំជម្រះសម្រាប់សវនាការលើកដំបូងនោះ ទើបត្រូវបានស្នើឡើងនៅក្នុងបញ្ជីសាក្សីពីលើកមុនរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាដែលបានដាក់ជូនទៅអង្គជំនុំជម្រះ នោះគឺ៖ សាក្សី TCW-505; TCW-754; TCW-100; TCE-33; TCW-720; TCW-781; និង TCW-164[7]។ សហព្រះរាជអាជ្ញាបានត្រៀម

[6] សាក្សី ឬអ្នកជំនាញទាំង១០រូបនោះមាន: TCE-38; TCE-44; TCW-601; TCW-297; TCE-27; TCW-600; TCW-18; TCW-778; TCW-90 និង TCW-325។

[7] សាក្សី និងអ្នកជំនាញបន្ថែមដែលបានស្នើឡើងទាំង៧នាក់នេះ គឺត្រូវបានបញ្ជាក់អត្តសញ្ញាណដោយមានដាក់សញ្ញាផ្កាយ (asterisks)ផង នៅក្នុង**ឧបសម្ព័ន្ធ** ក។

លក្ខណៈជាស្រេចហើយ ដើម្បីនឹងពិភាក្សាអំពីភាពជាប់ទាក់ទង និងអំពីសារៈសំខាន់នៃសាក្សីនីមួយៗក្នុងចំណោមសាក្សី ដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណី និងអ្នកជំនាញទាំងឡាយដែលបានផ្ដល់អត្តសញ្ញាណដូចមាននៅក្នុងកថាខណ្ឌនេះនៅពេលប្រជុំដើម្បីរៀបចំសវនាការ។

១១- ក្នុងការស្នើការកែសម្រួលទៅលើការកាត់បន្ថយជារួមរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង លើបញ្ជីសាក្សីសម្រាប់ដំណាក់កាលទីមួយ សហព្រះរាជអាជ្ញាមានការយកចិត្តទុកដាក់ចំពោះការទទួលខុសត្រូវរបស់ខ្លួន ដើម្បីដាក់បន្ទុកទាក់ទងនឹងបទចោទនិមួយៗ និងអង្គហេតុគាំទ្រ ដែលបានដាក់បញ្ចូលក្នុងសវនាការជំនុំជម្រះនេះ។ ការកែសម្រួលនេះ គឺឈរលើមូលដ្ឋាននៃឋានៈនាពេលបច្ចុប្បន្ននៃការពិនិត្យឡើងវិញនៃសក្ខីកម្មក្នុងពេលសវនាការ និងកំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយសាក្សី ដែលនៅតែត្រូវកោះហៅ។

១២- សាក្សី ដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណី និងអ្នកជំនាញ ដំណាក់កាលទីមួយដែលនៅសល់ ដែលសហព្រះរាជអាជ្ញាស្នើ ត្រូវបានស្ដាប់សវនាការដោយអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ចាប់ពីឥឡូវនេះ រហូតដល់ចុងឆ្នាំនេះ មានកំណត់នៅក្នុង**ឧបសម្ព័ន្ធ** ក ក្នុងផ្នែកដែលមានដាក់ពណ៌ខៀវ សម្រាប់ខែសីហា ខែកញ្ញា ខែតុលា ខែវិច្ឆិកា និងខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១២[8]។ សូមធ្វើការសន្និដ្ឋានបន្ថែមថា បីសប្ដាហ៍ក្នុងខែមករា ឆ្នាំ ២០១៣ គួរត្រូវប្រើដើម្បីស្ដាប់សក្ខីកម្មសាក្សីចុងក្រោយដែលបានស្នើឡើងដោយជនជាប់ចោទ និងភាគីដទៃទៀតដែលជឿថា មានសារៈសំខាន់សម្រាប់សវនាការដំណាក់កាលទី១។ ភាគីនិមួយៗគួរត្រូវបានផ្ដល់ឱកាសនៅក្នុងខែវិច្ឆិកា ឲ្យធ្វើសេចក្ដីសន្និដ្ឋាន អំពីសាក្សីមានការពាក់ព័ន្ធ និងភាវនីយភាពដែលខ្លួនមានបំណងកោះហៅ ក្នុងខែមករា ឆ្នាំ២០១៣ ។

ដំណាក់កាលទីពីរ

១៣- អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងចង់ឲ្យដំណាក់កាលទីពីរនៃសវនាការ ស្ដាប់ភ័ស្ដុតាង ដែលនាំទៅរកការពិតអំពីការចោទប្រកាន់ទាំងឡាយទាក់ទងនឹងបទឧក្រិដ្ឋដែលជាប្រធានបទនៃសវនាការដំបូង។ នៅក្នុងផ្នែកដែលមានដាក់ពណ៌បៃតងនៃ**ឧបសម្ព័ន្ធ** ក សហព្រះរាជអាជ្ញាកំណត់អត្តសញ្ញាណសាក្សីដាក់

[8] ចំនួនថ្ងៃសម្រាប់សវនាការសមស្របសម្រាប់ខែនីមួយៗត្រូវបានបង្ហាញជូនក្នុងឧបសម្ព័ន្ធក នៅក្នុងសញ្ញារង់ក្រចក នៅខាងចុងនៃក្បាលទំព័រសម្រាប់រយៈពេលនីមួយៗ និងមិនរាប់បញ្ចូលថ្ងៃឈប់សម្រាក និងវិស្សមកាលដែលកំណត់ និងគ្រោងទុកសម្រាប់រយៈពេលនោះ។

លាក់ ដែលស្នើសុំឲ្យស្តាប់សក្ខីកម្មដោយអង្គជំនុំជម្រះទាក់ទងនឹងការផ្លាស់ទីលំនៅប្រជាជន ទីតាំងសម្លាប់ស្រុក១២ និងទួលពោធិ៍ជ្រៃ និងមន្ទីរសន្តិសុខស-២១។ សហព្រះរាជអាជ្ញាក៏បានជំរះផងដែរនូវសំណួរទាំងឡាយដែលបានដាក់ដោយអង្គជំនុំជម្រះ ទាក់ទិននឹងការបន្ថែមទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងបីក្នុងសំណុំរឿង០០២/០១។ ក្នុងស្មារតីនៃប្រសិទ្ធិភាពនីតិវិធី អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងនាពេលថ្មីៗនេះបានអនុវត្តចំពោះការសួរសំណួរសាក្សី សហព្រះរាជអាជ្ញាបានទាំងកាត់បន្ថយចំនួនសាក្សីដែលបានស្នើឡើងទាំងអស់ដែលទាក់ទិននឹងទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងនេះ។

ក. ទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្ម

១៤- បន្ថែមទៅលើបទឧក្រិដ្ឋដែលកើតចេញពីការផ្លាស់ប្តូរទីលំនៅប្រជាជនទាំងពីរដំណាក់កាលបច្ចុប្បន្ននេះឋិតនៅក្នុងវិសាលភាពនៃការជំនុំជម្រះនេះ សហព្រះរាជអាជ្ញាយល់ស្របតាមការកំហិតរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងដែលថាព្រឹត្តិការណ៍ព្រហ្មទណ្ឌបីបន្ថែមទៀត នឹងត្រូវបានដោះស្រាយផងដែរ នៅក្នុងសវនាការនេះ ***(១) ទីតាំងសម្លាប់នៅកំពង់ត្រឡាចលើ (ស្រុក ១២), (២) ទីតាំងសម្លាប់ទួលពោធិ៍ជ្រៃ និង (៣) មន្ទីរសន្តិសុខស-២១*** ។ ដោយស្របទៅនឹងកង្វល់របស់អង្គជំនុំជម្រះដែលថាការដាក់បញ្ចូលព្រឹត្តិការណ៍ព្រហ្មទណ្ឌទាំងនេះ មិនធ្វើឲ្យមានការពន្យារពេលហួសហេតុ ចំពោះសវនាការនេះទេ សហព្រះរាជអាជ្ញាស្នើបន្ថែមសាក្សីពីរបីរូបទៀតប៉ុណ្ណោះ ចំពោះសាក្សីទាំងឡាយដែលបានស្នើដោយអង្គជំនុំជម្រះសម្រាប់ទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងនេះ ដើម្បីធានាថា សហព្រះរាជអាជ្ញាមានឱកាសសមហេតុផល ដើម្បីដាក់បន្ទុកទាក់ទងនឹងទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងនេះ។

១៥- នៅក្នុងកាលវិភាគសម្រាប់សវនាការដែលស្នើសុំរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ដូចដែលមានចែងនៅក្នុង **ឧបសម្ព័ន្ធ** ក សវនាការលើផ្នែកដែលពាក់ព័ន្ធនឹងទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មបន្ថែមទាំងបីនេះ នឹងត្រូវប្រើពេលវេលាចំនួនម្ភៃថ្ងៃសវនាការ (ប្រមាណជា៥សប្តាហ៍) គឺនៅអំឡុងពេលពីខែមីនា រហូតដល់ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៣។ រយៈពេលចំនួន១២ថ្ងៃសវនាការ (៤សប្តាហ៍) ក៏នឹងត្រូវបានស្នើសុំផងដែរនៅក្នុងអំឡុងខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៣ ដើម្បីស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងអ្នកជំនាញបន្ថែមថ្មី ដែលជនជាប់ចោទ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងសហព្រះរាជអាជ្ញាអាចនឹងស្នើឡើង ដែលទាក់ទងទៅនឹងការជម្លៀសប្រជាជន, ទីកន្លែងសម្លាប់មនុស្ស, និងមន្ទីរស-២១ គឺវាអាស្រ័យទៅលើស្ថានភាពជាក់ស្តែងនៃដំណើរការនីតិវិធីសវនាការ ការវាយតម្លៃរបស់ភាគីនានាភ័ស្តុតាងស្តីពីទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មដែល

បានស្តាប់ចម្លើយនៅក្នុងរយៈពេលប៉ុន្មានខែមុននេះ និងទៅលើពេលវេលាដែលនៅសេសសល់ដែលអាចឲ្យបើកសវនាការ ដើម្បីស្តាប់ចម្លើយបុគ្គលបន្ថែមទាំងនេះទៀត។

១៦- ដូចដែលបានស្នើឡើងដោយអង្គជំនុំជម្រះ សហព្រះរាជអាជ្ញាបានបញ្ជាក់ដូចខាងក្រោម អំពីចំនួនសាក្សីសរុប និងពេលវេលាប៉ាន់ស្មានដែលតម្រូវ សម្រាប់ការស្តាប់ចម្លើយសាក្សីដែលទាក់ទងទៅនឹងព្រឹត្តិការណ៍ឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងប្រាំ ដែលទំនងជាកម្មវត្ថុនៃសវនាការនេះ។ សាក្សីទាំងនេះត្រូវបានជ្រើសរើសមកពីបញ្ជីសាក្សីរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាដែលបានដាក់ជូនទៅអង្គជំនុំជម្រះ នៅមុនពេលចាប់ផ្តើមសវនាការ។

(១) *ការជម្លៀសប្រជាជនចេញ ដំណាក់កាលទី១៖* មានសាក្សីចំនួន១៥នាក់, រយៈពេលប៉ាន់ស្មានសម្រាប់ការធ្វើសក្ខីកម្មសរុប ១៤ថ្ងៃកន្លះ ។ (សូមអានផ្នែកក្នុងខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៣ ក្នុង**ឧបសម្ព័ន្ធ** ក)។

(២) *ការជម្លៀសប្រជាជនចេញ ដំណាក់កាលទី២៖* មានសាក្សីចំនួន៦នាក់, រយៈពេលប៉ាន់ស្មានសម្រាប់ការធ្វើសក្ខីកម្ម៤ថ្ងៃកន្លះ។ (សូមអានផ្នែកក្នុងខែមីនា ឆ្នាំ២០១៣ ក្នុង **ឧបសម្ព័ន្ធ** ក)។

(៣) *កន្លែងសម្លាប់មនុស្សនៅកំពង់ត្រឡាចលើ ស្រុក១២៖* មានសាក្សីចំនួន៦នាក់, រយៈពេលប៉ាន់ស្មានសម្រាប់ការធ្វើសក្ខីកម្ម ៥ថ្ងៃ ។ (សូមអានផ្នែកក្នុងខែមីនា ឆ្នាំ២០១៣ ក្នុង **ឧបសម្ព័ន្ធ** ក)[9]។

(៤) *កន្លែងសម្លាប់មនុស្សនៅទួលពោធិ៍ជ្រៃ៖* មានសាក្សីចំនួន២នាក់, រយៈពេលប៉ាន់ស្មានសម្រាប់ការធ្វើសក្ខីកម្ម ២ និង១/៤ថ្ងៃ ។ (សូមអានផ្នែកក្នុងខែមីនា ឆ្នាំ២០១៣ ក្នុង **ឧបសម្ព័ន្ធ** ក)[10]។

---

[9] ប្រសិនបើសវនាការដំណើរការក្នុងល្បឿនដែលបានគ្រោងទុក នោះនឹងមានពេលវេលាគ្រប់គ្រាន់ សហព្រះរាជអាជ្ញាសុំស្នើសាក្សី TCW-610 និង TCW-789 (សាក្សីម្នាក់ៗត្រូវការពេលវេលាត្រឹមតែ០,៧៥ថ្ងៃ) ដើម្បីស្តាប់ចម្លើយទាក់ទងទៅនឹងទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មនោះ។ សហព្រះរាជអជ្ញាមិនបានស្នើសុំដាក់សាក្សី TCW-347 ថាជាសាក្សីដែលទាក់ទងទៅនឹងទីតាំងសម្លាប់មនុស្សនៅក្នុងស្រុក១២ឡើយ អាស្រ័យដោយសក្ខីកម្មរបស់គាត់ទាក់ទងសំខាន់ទៅនឹងមណ្ឌលសន្តិសុខមួយដែលត្រូវបានបង្កើតឡើងនៅឆ្នាំ១៩៧៦តែប៉ុណ្ណោះ។

[10] ស្រដៀងគ្នានេះដែរ ប្រសិនបើមានពេលវេលាគ្រប់គ្រាន់ សហព្រះរាជអាជ្ញាស្នើដាក់សាក្សី TCW-689 និង TCW-644 (សាក្សីម្នាក់ៗត្រូវការពេលវេលាត្រឹមតែ០,៧៥ថ្ងៃ) ដើម្បីស្តាប់ចម្លើយទាក់ទងទៅនឹងទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មនោះ។

(៥) *មន្ទីរសន្តិសុខស-២១ និងជើងឯកទីកន្លែងសម្លាប់៖* មានសាក្សីចំនួន៥នាក់, រយៈពេលប៉ាន់ស្មានសម្រាប់ការធ្វើសក្ខីកម្ម១០ថ្ងៃ ។ (សូមអានផ្នែកក្នុងខែមេសា ឆ្នាំ២០១៣ ក្នុង **ឧបសម្ព័ន្ធ ក**)។ ។

១៧- ជាការឆ្លើយតបទៅនឹងសំណើរបស់អង្គជំនុំជម្រះសុំឱ្យបញ្ជាក់ ថាតើសហព្រះរាជអាជ្ញាធ្វើការស្វែងរកដាក់បញ្ចូលការបោសសម្អាតពួកកម្មាភិបាលមកពី ភូមិភាគឧត្តរ, ភូមិភាគកណ្តាល (ភូមិភាគឧត្តរចាស់) និងភូមិភាគបូព៌ា ជាឧក្រិដ្ឋកម្មបន្ថែមទៀត ឬមួយក៏គ្រាន់តែជា "ភស្តុតាងដែលពួកកម្មាភិបាលមកពីភូមិភាគទាំងនោះ ត្រូវបានសម្លាប់នៅស-២១" នោះសហព្រះរាជអាជ្ញាសូមបញ្ជាក់ថាការយល់ឃើញចុងក្រោយនោះ គឺជាការត្រឹមត្រូវហើយ។

១៨- ដើម្បីបង្ហាញសក្ខីកម្មអង្គហេតុពាក់ព័ន្ធ ដែលជាប់ទាក់ទងទៅនឹងទីកន្លែងឧក្រិដ្ឋកម្មស-២១ សហព្រះរាជអាជ្ញាធ្លាប់បានស្នើឱ្យអង្គជំនុំជម្រះធ្វើការស្តាប់សក្ខីកម្មរបស់សាក្សីចំនួនប្រាំ (០៥) រូប។ ការបង្ហាញភស្តុតាងនេះនឹងធានាបានថា សាធារណជនមានការយល់ដឹងអំពីចរិកលក្ខណៈនៃភស្តុតាងដែលជាប់ទាក់ទងទៅនឹងមន្ទីរសន្តិសុខនេះ ហើយមេធាវីការពារក្តីមានកាលានុវត្តភាពធ្វើការជំទាស់លើសក្ខីកម្មបែបដូច្នេះ។ ដោយអនុលោមតាមសេចក្តីណែនាំរបស់អង្គជំនុំ ជម្រះសាលាដំបូង ក្នុងអំឡុងពេលនៃការផ្តល់សក្ខីកម្មរបស់គាត់ពីមុន គេមិនបានតាំងសំណួរ កាំង ហ្គេចអ៊ាវ ហៅ ឌុច អំពីដំណើរការប្រព្រឹត្តិទៅប្រចាំថ្ងៃនៅស-២១នោះទេ ក្រៅតែពីជាទម្រង់សង្ខេបមួយប៉ុណ្ណោះ។ សាក្សីស-២១ចំនួនបួន(០៤) រូបផ្សេងទៀតដែលសហព្រះរាជអាជ្ញាបានស្នើ មានអ្នកជាប់ឃុំម្នាក់, អ្នកសួរចម្លើយម្នាក់, កម្មាភិបាលម្នាក់ដែល ទទួលខុសត្រូវក្នុងការយកពួកអ្នកទោសទៅសម្លាប់នៅជើងឯក និងប្រធានអង្គភាពឯកសារម្នាក់ ដែលទទួលខុសត្រូវក្នុងការរក្សាកំណត់ហេតុនានារបស់អ្នកទោសនៅស-២១។

១៩- នៅចុងបញ្ចប់នៃសវនាការដំណាក់កាលទី២ ទាក់ទងនឹងព្រឹត្តការណ៍ឧក្រិដ្ឋកម្មចំនួន៥ សូមលើកជាយោបល់ថា ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៣ ទុកមួយអន្លើសិន ដូចដែលត្រូវបានធ្វើរួចមកហើយនៅចុងបញ្ចប់នៃដំណាក់កាលទី១ ដើម្បីឱ្យភាគីនានាអាចមានលទ្ធភាពកោះហៅសាក្សីពីក្រុមសាក្សីដែលនៅសល់ដែលត្រូវបានផ្តល់អត្តសញ្ញាណនៅក្នុងបញ្ជីសាក្សីកាលពីមុនរបស់ខ្លួន។ ដើម្បីធ្វើការកំណត់សាក្សីដែលសមស្របជាងគេបំផុតដែលត្រូវធ្វើការស្តាប់ចម្លើយនៅក្នុងពេលនេះ ភាគីនានាគួរតែមាន

ឱកាសឲ្យដើម្បីដាក់សារណាជូនអង្គជំនុំជម្រះនៅក្នុងខែមីនា ឆ្នាំ២០១៣ ស្តីពីភាពជាប់ទាក់ទង និង ស្តីពីភវនីយភាពរបស់សាក្សីដែលត្រូវកោះហៅនៅក្នុងផ្នែកនេះ។ សូមសន្និដ្ឋានថា វិធីសាស្ត្រនេះនឹង ផ្តល់តុល្យភាពដល់កាតព្វកិច្ចរបស់អង្គជំនុំជម្រះ ដើម្បីរៀបចំសវនាការ តាមលក្ខណៈត្រឹមត្រូវ យុត្តិធម៌ និងឆាប់រហ័ស ដោយគោរពសិទ្ធិជនជាប់ចោទ និងភាគីដទៃទៀត ក្នុងការបង្ហាញភ័ស្តុតាង ដែលគេជឿថាមានសារៈសំខាន់ក្នុងរឿងក្តីនេះ។

ខ. អំពីបញ្ហានានាទាក់ទងនឹងគោលនយោបាយ

២០- *ភាពចាំបាច់ក្នុងការដាក់បញ្ចូលនូវទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មបន្ថែម ជាប្រយោជន៍ដើម្បីឲ្យសហព្រះរាជអាជ្ញា ដាក់បន្ទុក។* ជាការឆ្លើយតបទៅនឹងសំណួររបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ដូចមានក្នុងកថាខណ្ឌ ១៥(ក) នៃអនុស្សរណៈរបស់ខ្លួន សហព្រះរាជអាជ្ញាសន្និដ្ឋានថា ការដាក់បញ្ចូលបន្ថែមនូវទីតាំង ឧក្រិដ្ឋកម្មនឹងអាចជួយច្រើនដល់សហព្រះរាជអាជ្ញាក្នុងការដាក់បន្ទុក ដោយបង្ហាញពីចេតនា និង គោលបំណងនៅពីក្រោយការជម្លៀសប្រជាជនដោយបង្ខំ ចេញពីទីក្រុងនានា នៅក្នុងខែមេសា ឆ្នាំ ១៩៧៥។ នៅពេលការជម្លៀសទាំងនេះ ជាផ្នែកមួយនៃយន្តការសម្រាប់ការអនុវត្តនូវគោល នយោបាយសេដ្ឋកិច្ច និងសង្គមកិច្ចរបស់ បកក ការជម្លៀសនេះក៏ត្រូវបានគេយកមកអនុវត្តផងដែរ ដើម្បីឲ្យ បកក មានលទ្ធភាពអាចកំណត់អត្តសញ្ញាណ បំបែកដាច់ពីគ្នា និងលុបបំបាត់ចោលខ្មាំង ខាងនយោបាយពិតប្រាកដ និងខ្មាំងខាងនយោបាយតាមការយល់ឃើញរបស់គេ ដែលរួមមានមន្ត្រី យោធារបស់របបចាស់ដែលត្រូវបានសម្លាប់នៅទីតាំងស្រុក១២ ទួលពោធិ៍ជ្រៃ និងមន្ទីស-២១។

២១- ទិដ្ឋភាពឧក្រិដ្ឋដែលបានកើតឡើងនៅទីតាំងទាំងនោះ ក្នុងអំឡុងពេល ឬក្រោយពេលការជម្លៀស ប្រជាជន ថាជនរងគ្រោះជាច្រើន គឺជាអ្នកជម្លៀសត្រូវបានកំណត់អត្តសញ្ញាណថាជា អតីតទាហាន មន្ត្រីផ្លូវការនានា និងមន្ត្រីរាជការស៊ីវិល នៃរបបសាធារណរដ្ឋខ្មែរ[11]។ អាស្រ័យហេតុនេះ ការដាក់ បញ្ចូលនូវទីកន្លែងសម្លាប់មនុស្សនៅស្រុក១២ និងទួលពោធិ៍ជ្រៃ និងមន្ទីរសន្តិសុខស-២១ គឺជាការ ផ្តល់នូវភ័ស្តុតាងដ៏រឹងមាំអំពីចេតនាឧក្រិដ្ឋដែលឋិតនៅពីខាងក្រោយការជម្លៀសប្រជាជនដោយបង្ខំ។ តាមពិត មូលហេតុចាំបាច់សម្រាប់ការបញ្ចូលទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងនេះ គឺថាសាក្សីដែលពាក់ព័ន្ធនឹង

[11] ឯកសារលេខ D427 ដីកាដំណោះស្រាយ, ចុះថ្ងៃទី ១៥ កញ្ញា ២០១០ ត្រង់កថាខណ្ឌទី ៦៩៨-៧១៤។

ទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មនេះចាំបាច់ត្រូវធ្វើការស្តាប់ចម្លើយដោយអង្គជំនុំជម្រះ ក្នុងករណីណាក៏ដោយ គឺជាផ្នែកមួយនៃភ័ស្តុតាងរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ក្នុងគោលបំណងបង្ហាញពីការជម្លៀសប្រជាជននៅថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥។

២២- ***ផលប្រយោជន៍ ទល់នឹង ហានិភ័យ នៃការពង្រីកវិសាលភាពសវនាការ*** ជាការឆ្លើយតបទៅនឹងសេចក្តីអញ្ជើញរបស់អង្គជំនុំជម្រះ ឲ្យបញ្ជាក់ថាតើផលប្រយោជន៍ដែលបានបង្ហាញផលប្រយោជន៍ផ្តល់ដោយការពង្រីកដែលបានស្នើឡើងនេះ មានទម្ងន់ធ្ងន់ជាងហានិភ័យដែលបានបង្កើតឡើងដោយការពន្យារកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីសវនាការ ដោយឡែក ទាក់ទងទៅនឹងផលប្រយោជន៍របស់ជនរងគ្រោះដោយសារឧក្រិដ្ឋកម្មនានាក្នុងសម័យខ្មែរក្រហម នៅក្នុងការដែលឆាប់បានឈានទៅដល់សាលក្រមមួយ សហព្រះរាជអាជ្ញាស្នើ - ដូចដែលគេអាចបានឃើញនៅក្នុងកាលបរិច្ឆេទកំណត់សវនាការដែលបានស្នើឡើងនៅក្នុង**ឧបសម្ព័ន្ធ ក** -ថាមានការពន្យារកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីត្រឹមអប្បបរមាប៉ុណ្ណោះ ដោយមានរួមបញ្ចូលទាំងទីកន្លែងទាំងនេះផង ដោយសារមានសាក្សីមួយចំនួនតូច បានស្នើសុំឲ្យធ្វើការបង្ហាញសក្ខីកម្មអំពីឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងនោះ។ សហព្រះរាជអាជ្ញានៅចាំបានថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានបំបែកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីទាំងនេះ ក្នុងគោលបំណងដើម្បី "ការពារបាននូវផលប្រយោជន៍ជាសារវន្តរបស់ជនរងគ្រោះក្នុងការទទួលបាននូវយុត្តិធម៌ ប្រកបដោយអត្ថន័យ និងទាន់ពេលវេលា"[12]។ ក្តីបារម្ភមួយក្នុងចំណោមក្តីបារម្ភនានារបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា សម្រាប់ហេតុផលជាច្រើនដែលបានផ្តល់ជូនទៅអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង នៅក្នុងសំណើពីមុនៗនោះ គឺហានិភ័យដ៏ធំមួយដែលអាចនឹងមិនមានសវនាការទីពីរដែលប្រឆាំងនឹងជនជាប់ចោទទាំងនេះ ទៀតនោះទេ។ ការពន្យារសវនាការមួយដែលមានរយៈពេលចំនួនប្រាំទៅប្រាំមួយសប្តាហ៍ នឹងអនុញ្ញាតឲ្យជនជាប់ចោទត្រូវបានវិនិច្ឆ័យលើឧក្រិដ្ឋកម្មធ្ងន់ធ្ងរមួយចំនួនក្នុងចំណោមឧក្រិដ្ឋកម្មធ្ងន់ធ្ងរនានា ដែលបានប្រព្រឹត្តឡើងនៅក្នុងអំឡុងពេលនៃកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងធ្វើឲ្យសវនាការមានការបង្ហាញឧក្រិដ្ឋកម្មបានទូលំទូលាយដែលមាននៅក្នុងដីកាដំណោះស្រាយនៃសំណុំរឿង០០២ និងមានអត្ថន័យជាង ដោយមិនមានផលប៉ះពាល់ធំដុំ ទៅលើរយៈពេលធ្វើសវនាការនោះឡើយ។ ដូច្នេះ ការពន្យារពេលតែបន្តិចបន្តួចដែលបានកើតឡើង ក្រៅតែពីការបន្ថែមទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មចំនួនបីចូលទៅក្នុងសវនាការលើកទីមួយនោះ គឺមានទម្ងន់ធ្ងន់ជាងយ៉ាងខ្លាំងដោយផលប្រយោជន៍នេះដែលនឹងនាំមកជូនជនរងគ្រោះនានា និងជាកេរ្តិ៍ឈ្មោះរបស់ អ.វ.ត.ក។

[12] **E124** ដីកាសម្រេចបំបែកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី ត្រង់កថាខណ្ឌទី៨ (សង្កត់ន័យបន្ថែមដោយ*អក្សរទ្រេត*)។

២៣- **កថាខណ្ឌនានានៃដីកាដំណោះស្រាយដែលពាក់ព័ន្ធ** សហព្រះរាជអាជ្ញាក៏បានយល់ស្របដែរថា កថាខណ្ឌបន្ថែមនៃដីកាដំណោះស្រាយដែលបានលើកឡើងដោយអង្គជំនុំជម្រះ នៅក្នុងជើងទំព័រទី១០ នៃអនុស្សរណៈឧបសម្ព័ន្ធ គួរត្រូវបានដាក់បញ្ចូលជាផ្នែកមួយនៃការពង្រីកទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្ម[13]។ គួរកត់សម្គាល់ថាការចោទប្រកាន់ដូចបានលើកឡើង នៅក្នុងកថាខណ្ឌទាំងនេះជាន់គ្នាជាមួយនឹងកថាខណ្ឌជាច្រើនទៀត ដែលជាផ្នែកមួយនៃសំណុំរឿងដើម០០២/០១ ហើយថាអង្គជំនុំជម្រះក៏បានស្តាប់ភ័ស្តុតាងជាច្រើនហើយដូចដែរបានលើកឡើងនៅក្នុងកថាខណ្ឌទាំងនោះ។

ដំណាក់កាលទីបី

២៤- ដូចបានរៀបរាប់នៅក្នុងអនុស្សរណៈរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង សវនាការដំណាក់កាលទីបី នឹងមានរយៈពេលខ្លី ហើយនឹងរួមបញ្ចូលនូវកាលានុវត្តភាពសម្រាប់ឲ្យមេធាវីការពារក្តីធ្វើការបង្ហាញលក្ខណៈសម្បត្តិសាក្សី និងភាគីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីធ្វើការបង្ហាញសក្ខីកម្មជូនអង្គជំនុំជម្រះ អំពីផលប៉ះពាល់នៃឧក្រិដ្ឋកម្មនានាដែលមានទៅលើសុខមាលភាពផ្លូវកាយ និងផ្លូវចិត្តរបស់ពួកគេ។ នៅក្នុងកាលវិភាគសម្រាប់សវនាការដែលបានស្នើឡើងរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ដំណាក់កាលនេះនឹងធ្វើឡើងក្នុងអំឡុងខែមិថុនា ដល់ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៣ និងមិនវែងជាង១៣ថ្ងៃ។

ខ. សវនាការលើឯកសារ [គ្រប់ដំណាក់កាលទាំងអស់]

២៥- ដោយអនុលោមតាមសេចក្តីណែនាំរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង សហព្រះរាជអាជ្ញាស្នើថា សវនាការលើឯកសារបន្ថែម ត្រូវធ្វើឡើងចាប់ពីពេលឥឡូវនេះ និងពេលបញ្ចប់សវនាការ ក្នុងគោល

[13] ជាពិសេស កថាខណ្ឌបន្ថែមនានាដែលអង្គជំនុំជម្រះបានកំណត់អត្តសញ្ញាណ ក៏សមស្របសម្រាប់ធ្វើការដាក់បញ្ចូលផងដែរ គឺ៖ កថាខណ្ឌ ១៧៨-១៩១ (ការលើកឡើងចោទប្រកាន់ពី JCE, យោង៖ មន្ទីរសន្តិសុខ និង ទីកន្លែងសម្លាប់មនុស្ស), ២០៥-២០៩ (ការលើកឡើងចោទប្រកាន់ពី JCE, យោង៖ ក្រុមគោលដៅពួកមន្ត្រីផ្លូវការសាធារណរដ្ឋខ្មែរ), ៩១៦-៩៧៤ (ការចូលរួមប្រព្រឹត្តរបស់ នួន ជា នៅក្នុងមន្ទីរសន្តិសុខ និង ទីកន្លែងសម្លាប់មនុស្ស រួមទាំងស-២១), ៩៧៥-៩៧៧ (ការចូលរួមប្រព្រឹត្តរបស់ នួន ជា ទៅលើក្រុមគោលដៅពួកមន្ត្រីផ្លូវការរបស់ លន់ នល់), ១០៤៨-១០៨៩ (ការចូលរួមប្រព្រឹត្តរបស់ អៀង សារី នៅក្នុងមន្ទីរសន្តិសុខ និង ទីកន្លែងសម្លាប់មនុស្ស រួមទាំងស-២១), ១១០៥-១១១៣ (ការចូលរួមប្រព្រឹត្តរបស់ អៀង សារី ទៅលើក្រុមគោលដៅពួកមន្ត្រីផ្លូវការរបស់ លន់ នល់), ១១៧២-១១៩០ (ការចូលរួមប្រព្រឹត្តរបស់ ខៀវ សំផន នៅក្នុងមន្ទីរសន្តិសុខ និង ទីកន្លែងសម្លាប់មនុស្ស រួមទាំងស-២១) ហើយនិង ១១៩១-១១៩៣ (ការចូលរួមប្រព្រឹត្តរបស់ ខៀវ សំផន ទៅលើក្រុមគោលដៅពួកមន្ត្រីផ្លូវការរបស់ លន់ នល់)។

បំណងឲ្យភាគីទាំងអស់ធ្វើការបង្ហាញជូនអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង និសាធារណជន អំពីខ្លឹមសារ និងតម្លៃជាភស្តុតាងនៃឯកសារៈសំខាន់ៗដែលធ្លាប់បានដាក់នៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះ។

២៦- សវនាការមួយគួរកំណត់កាលបរិច្ឆេទផ្តល់នូវកាលានុវត្តភាពមួយផងដែរ សម្រាប់ឲ្យជនជាប់ចោទជំទាស់នឹងការទទួលយកកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សីនានា និងបណ្តឹងដែលស្នើឡើងដោយសហព្រះរាជអាជ្ញាដើម្បីឲ្យទទួលយកនៅក្នុងសវនាការនេះ។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងធ្លាប់បានស្និទ្ធនឹងសវនាការមួយបែបដូច្នេះរួចហើយ។ ជាផលវិបាក សហព្រះរាជអាជ្ញាស្នើថា គេគួរតែរៀបចំកាលវិភាគធ្វើសវនាការលើឯកសារខាងក្រោមនេះចាប់ពីពេលឥឡូវនេះ រហូតដល់ពេលបញ្ចប់សវនាការ ៖

(១) ការបង្ហាញឯកសារដំណាក់កាលទីមួយដែលទាក់ទងនឹងរចនាសម្ព័ន្ធឃោសា ការប្រាស្រ័យទាក់ទង និងរដ្ឋបាល ការបង្កើតសហករម្មខក្រិដ្ឋកម្មរួម និងតួនាទីរបស់ជនជាប់ចោទ ***(៥ថ្ងៃ នៅក្នុងខែមករា ឆ្នាំ២០១៣)***

(២) ការបង្ហាញឯកសារទាក់ទងនឹងការជម្លៀសប្រជាជនដោយបង្ខំ ***(២ថ្ងៃ នៅក្នុងខែមីនា ឆ្នាំ២០១៣)***។

(៣) ការបង្ហាញឯកសារទាក់ទងនឹងទីតាំងសម្លាប់នៅស្រុក១២ និងនៅទួលពោធិ៍ជ្រៃ និងមន្ទីរសន្តិសុខ ស-២១ ***(៣ថ្ងៃ នៅក្នុងខែមេសា ឆ្នាំ២០១៣)***

(៤) សវនាការទទួលស្គាល់ឯកសារទាក់ទងនឹងកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី និងបណ្តឹងរបស់ជនរងគ្រោះ ***(៣ថ្ងៃ នៅខែមិថុនា និងខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៣)***

(៥) សវនាការសម្រាប់ឯកសារបន្ថែមណាមួយទៀតដែលភាគីនានាមានបំណងធ្វើការបង្ហាញជូនសាធារណជន និងអង្គជំនុំជម្រះ និងសម្រាប់ឯកសារដែលនៅសល់ដែលការទទួលស្គាល់លើឯកសារនោះនៅមិនទាន់ដេញដោលពីលើកមុននៅឡើយ ***(៣-៥ថ្ងៃ នៅក្នុងខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៣)***

២៧- នៅក្នុងកាលបរិច្ឆេទកំណត់សវនាការដែលបានស្នើឡើងនៅក្នុង**ឧបសម្ព័ន្ធ ក** ឯកសារសម្រាប់សវនាការត្រូវបានដាក់នៅចុងបញ្ចប់ដំណាក់កាលសវនាការ ឬមួយនៅចុងផ្នែកនៃសវនាការសំខាន់ៗ និងមានដាក់ពណ៌លឿងជាការងាយស្រួលនៃឯកសារយោង ដោយការដាក់សវនាការ "ភាពពាក់ព័ន្ធ" លើឯកសារនៅខាងចុងដំណាក់កាល ឬវគ្គណាមួយ ចៀសវាងបាននូវភាពច្រំដែលនៃឯកសារដែលអាចមាននៅក្នុងដំណាក់កាល ឬវគ្គនោះ ហើយជួយធានាបានថា គេនឹងយល់បានពីឯកសារទាំងនោះបានច្បាស់លាស់ជាង ក្នុងបរិបទសក្ខីកម្មផ្ទាល់មាត់ពីមុន។

២៨- ដូចដែលអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងធ្លាប់បានជជែកដេញដោលរួចមកហើយ អំពីភាពអាចទទួលយកបាននៃឯកសារភាគច្រើនមាននៅក្នុងបញ្ជីឯកសារសម្រាប់សវនាការរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ក្រៅពីកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី និងពាក្យបណ្តឹងនានា ឯកសារសម្រាប់សវនាការបន្ថែមទាំងនេះមិនសង្ឃឹមថាប្រើពេលច្រើននោះឡើយ។

III. សេចក្តីសន្និដ្ឋានបញ្ចប់ការពិភាក្សាដេញដោល

២៩- សហព្រះរាជអាជ្ញាគាំទ្រគំនិតផ្តួចផ្តើមរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ក្នុងការបញ្ចប់សវនាការឲ្យបានឆាប់តាមដែលអាចធ្វើទៅបាន។ ប៉ុន្តែ សហព្រះរាជអាជ្ញាដាក់ជូននូវសេចក្តីសន្និដ្ឋានដែលថា ចំនួន៧៥ទំព័រដែលបានស្នើឡើង និងរយៈពេលមួយខែ សម្រាប់ឲ្យភាគីនានាដាក់សារណាបញ្ចប់ការពិក្សាដេញដោលរបស់ខ្លួន ជាពីរភាសានោះ គឺមិនគ្រប់គ្រាន់ ដើម្បីឲ្យមានលទ្ធភាពជួយដល់អង្គជំនុំជម្រះប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព ក្នុងការស្វែងរកការពិតនៃការចោទប្រកាន់ នៅក្នុងសវនាការនេះបាននោះឡើយ[14] ដោយពិចារណាថា ភាគីនឹងត្រូវការចាំបាច់ដើម្បីវិភាគ និងដោះស្រាយជាង២០០ថ្ងៃនៃប្រតិចារឹកសវនាការ និងឯកសារភ័ស្តុតាងជាច្រើនពាន់ទៀត។

ក. ប្រវែងទំព័រ

៣០- ជាការណែនាំមើលការអនុវត្តរបស់តុលាការអន្តរជាតិផ្សេងៗទៀត អំពីប្រវែងនៃសារណាបញ្ចប់ការពិភាក្សាដេញដោលជាទូទៅ ចាត់ទុកថាជាការចាំបាច់សម្រាប់ភាគីនានា ដើម្បីឲ្យគេស្តាប់ទាំងស្រុង

[14] ឯកសារលេខ **E218** អនុស្សរណៈ គ្រង់កថាខណ្ឌទី៥។

នៅពេលបិទសំណុំរឿងដែលមានការពាក់ព័ន្ធនឹងឧក្រិដ្ឋកម្មនានាដែលមានទំហំស្រដៀងគ្នា ឬតូចជាង ចំពោះសវនាការបច្ចុប្បន្ននេះ។ នៅតុលាការ ICTY គេបានកម្រិតសារណាសវនាការផ្តាច់ព័ត្រនៅត្រឹមចំនួន ៦០០០០ ពាក្យ (ឬ២០០ទំព័រ) ប៉ុន្តែ ភាគីនានាអាចនឹងស្វែងរកការអនុញ្ញាតជាមុន ដើម្បីប្រើពាក្យលើសពីការកំណត់ ដោយផ្តល់ជូននូវ "ការពន្យល់មួយពីកាលៈទេសៈលើកលែងនានាដែល ចាំបាច់ត្រូវធ្វើការដាក់ឯកសារវែង"[15]។ ជាឧទាហរណ៍ អង្គជំនុំសាលាដំបូងនៃតុលាការ ICTY នៅ ក្នុងករណី *Gotovina និងគូកន* បានអនុញ្ញាតឲ្យអយ្យការដាក់សារណាសវនាការផ្តាច់ព័ត្រមួយ ដែលមានចំនួន២៦៦ទំព័រ (ដោយមិនរាប់បញ្ចូលនូវឧបសម្ព័ន្ធផ្សេងៗឡើយ) ដែលបានលើកឡើងពីការទទួលខុសត្រូវរបស់ជនជាប់ចោទចំនួនបីនាក់[16]។ នៅក្នុងករណីរបស់ *Stanišić និង Župljanin* អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមួយផ្សេងទៀតនៃតុលាការ ICTY បានអនុញ្ញាតឲ្យអយ្យការដាក់សារណាបញ្ចប់ការពិក្សាដេញដោលដែលមានចំនួន៣១៩ទំព័រ (ដោយមិនរាប់បញ្ចូលនូវឧបសម្ព័ន្ធផ្សេងៗឡើយ) នៅក្នុងករណីវាយតម្លៃពីការទទួលខុសត្រូវរបស់ជនជាប់ចោទចំនួនពីរនាក់[17]។ នៅតុលាការ ICTY មានការអនុវត្តយ៉ាងជាប់លាប់តាំងពីយូរណាស់មកហើយ ស្តីពីការផ្តល់នូវកាលានុវត្តភាពគ្រប់គ្រាន់ សម្រាប់ឲ្យភាគីនានាផ្តល់នូវអំណះអំណាងលម្អិត នៅក្នុងសារណាបញ្ចប់ការពិក្សាដេញដោលរបស់ខ្លួន ជាពិសេស កាលណាមានជនជាប់ចោទច្រើននាក់ នៅពេលសវនាការ[18]។

---

[15] សេចក្តីណែនាំអនុវត្តរបស់តុលាការ ICTY ស្តីពីប្រវែងសារណា និងញត្តិ, ថ្ងៃទី១៦ កញ្ញា ២០០៥ ត្រង់កថាខណ្ឌទី ៤,៦ និង ៧។ គ្រប់ពាក្យទាំងអស់ត្រូវបានកម្រិតសម្រាប់តុលាការនៅ ICTY, SCSL, និង ICTR, រួមទាំងចំណងជើងក្បាលលិខិត កំណត់សម្គាល់ជើងទំព័រ និងសេចក្តីដកស្រង់ផង លើកលែងតែ សេចក្តីបន្ថែម ឬប្រភពច្បាប់ ។

[16] *រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Ante Gotovina, Ivan Čermak, Mladen Markač*, សំណុំរឿងលេខ IT-06-90-T, សេចក្តីសន្និដ្ឋានបញ្ចប់សវនាការ ដែលបានកោសលុបចេញខ្លះសម្រាប់សាធារណៈរបស់រដ្ឋអាជ្ញា (អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងតុលាការ ICTY), ថ្ងៃទី២ សីហា ២០១០។

[17] *រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Mićo Stanišić និង Stojan Župljanin*, សំណុំរឿងលេខ IT-08-91-T, សេចក្តីជូនដំណឹងរបស់ រដ្ឋអាជ្ញាស្តីពីការដាក់សេចក្តីសន្និដ្ឋានបញ្ចប់សវនាការ ដែលបានកោសលុបចេញខ្លះសម្រាប់សាធារណៈរបស់រដ្ឋអាជ្ញា (អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងទីIIនៃតុលាការ ICTY), ថ្ងៃទី១២ កក្កដា ២០១២។

[18] សូមអាន ឧទា. *រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Jadranko Prlić*, សំណុំរឿងលេខ IT-04-74-T, សេចក្តីសន្និដ្ឋានបញ្ចប់សវនាការ ដែលបានកោសលុបចេញខ្លះសម្រាប់សាធារណៈរបស់រដ្ឋអាជ្ញា (អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងទី III នៃតុលាការ ICTY), ថ្ងៃទី១ មេសា ២០១១ (៣៩៨ទំព័រ, មិនរាប់បញ្ចូលឧបសម្ព័ន្ធទេ)។ *រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Milan Lukić និង Sredoje Lukić*, សំណុំរឿងលេខ IT-98-32/1-T, សេចក្តីសន្និដ្ឋានបញ្ចប់សវនាការរបស់រដ្ឋអាជ្ញា, ថ្ងៃទី១២ ឧសភា ២០០៩ (១៨៤ទំព័រ, មិនរាប់បញ្ចូលឧបសម្ព័ន្ធទេ)។ *រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Édouard Karemera និង Matthieu Ngirumpatse*, សំណុំរឿង លេខ ICTR-98-44-T, សេចក្តីសន្និដ្ឋានបញ្ចប់សវនាការរបស់រដ្ឋអាជ្ញា (អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងទី III នៃតុលាការ ICTR), ថ្ងៃទី២ មិថុនា ២០១១ (២០៨ទំព័រ)។ *រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Vojislav Šešelj*, សំណុំរឿងលេខ IT-03-67-T, សេចក្តីជូនដំណឹងរបស់រដ្ឋអាជ្ញា ស្តីពីការដាក់សេចក្តីន្និដ្ឋានបញ្ចប់សវនាការដែលបានកោសលុបចេញខ្លះ

៣១- ស្រដៀងគ្នានេះដែរ នៅតុលាការ SCSL តុលាការបានអនុញ្ញាតការកម្រិតចំនួនទំព័រច្រើនសម្រាប់សារណាបញ្ចប់ការពិក្សាដេញដោលរបស់ភាគី។ សេចក្ដីណែនាំអនុវត្តរបស់តុលាការថ្លែងថា សេចក្ដីសន្និដ្ឋានសវនាការផ្ដាច់ព្រ័ត "មិនត្រូវឲ្យលើសពី២០០ទំព័រ ឬ ៦០.០០០ពាក្យនោះឡើយ យកមួយណាធំជាងក៏បាន"[19]។ យ៉ាងណាក៏ដោយ នៅក្នុងករណីរបស់ *Taylor* ដោយមានការយល់ឃើញពីសារៈសំខាន់នៃសវនាការ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងនៃតុលាការ SCSL បានពន្លាតការកម្រិតរហូតដល់ចំនួន៥១០ទំព័រ សម្រាប់អយ្យការ ដែលករណីនេះពាក់ព័ន្ធនឹងជនជាប់ចោទថ្នាក់ខ្ពស់មួយរូប[20]។ នៅតុលាការ ICTR តុលាការបានអនុញ្ញាតដោយស្វ័យប្រវត្តិ ឲ្យបន្ថែមចំនួនទំព័រសារណាសវនាការផ្ដាច់ព្រ័ត នៅក្នុងសវនាការដែលមានជនជាប់ចោទច្រើននាក់ ដោយផ្ដល់ឲ្យអយ្យការនូវការកម្រិតពាក្យជាមូលដ្ឋានចំនួន៣០០០០ពាក្យ ហើយបន្ថែម២០០០ពាក្យទៀតសម្រាប់ជនជាប់ចោទម្នាក់ៗ[21]។ ហេតុដូច្នេះហើយ នៅក្នុងតុលាការ ICTR ប្រឆាំងនឹងជនជាប់ចោទចំនួន៣នាក់ អយ្យការត្រូវបានអនុញ្ញាតឲ្យដាក់ដោយស្វ័យប្រវត្តិនូវសារណាសវនាការផ្ដាច់ព្រ័តរបស់ខ្លួនចំនួន២៣៣ទំព័រ។ នៅ ICC អង្គជំនុំជម្រះអាចនឹងពន្លាតការកម្រិតចំនួនទំព័រជាធម្មតាចំនួន២០ទំព័រ សម្រាប់ឯកសារនានាដែលគេបានដាក់នៅក្រឡាបញ្ជី ទៅតាមសំណើរបស់អ្នកចូលរួមនានា "នៅក្នុងកាលៈទេសៈលើកលែង"[22] ហើយបានធ្វើដូច្នេះសម្រាប់សេចក្ដីសន្និដ្ឋានបញ្ចប់ការពិក្សាដេញ

សម្រាប់សាធារណៈរបស់រដ្ឋអាជ្ញា (អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងទី III នៃតុលាការ ICTY), ថ្ងៃទី២០ មេសា ២០១២ (២០៥ទំព័រ, មិនរាប់បញ្ចូលឧបសម្ព័ន្ធទេ)។

[19] សេចក្ដីណែនាំអនុវត្តរបស់តុលាការ SCSL ស្ដីពីការដាក់ឯកសារនៅចំពោះមុខតុលាការពិសេសនេះ ថ្ងៃទី១០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៥ មាត្រា៦ (ខ)។

[20] *រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Charles Ghankay Taylor*, សំណុំរឿងលេខ SCSL-03-01-T, សេចក្ដីសន្និដ្ឋានបញ្ចប់សវនាការរបស់រដ្ឋអាជ្ញា (អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងទីII នៃតុលាការ SCSL), ថ្ងៃទី៨ មេសា ២០១១។

[21] សេចក្ដីណែនាំអនុវត្តរបស់តុលាការ ICTR ស្ដីពីប្រវែង និងពេលវេលានៃសារណាបញ្ចប់សវនាការ និងអំណះអំណាងបញ្ចប់, ថ្ងៃទី៣ ឧសភា ២០១០ ត្រង់ 1.3(ii)។ *រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Édouard Karemera និង Matthieu Ngirumpatse*, សំណុំរឿង លេខ ICTR-98-44-T, សេចក្ដីសន្និដ្ឋានបញ្ចប់សវនាការរបស់រដ្ឋអាជ្ញា (អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងទី III នៃតុលាការ ICTR), ថ្ងៃទី២ មិថុនា ២០១១ (២០៨ទំព័រ)។ *រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Gregoire Ndahimana*, សំណុំរឿងលេខ ICTR-2001-68-T, សេចក្ដីសន្និដ្ឋានបញ្ចប់សវនាការរបស់រដ្ឋអាជ្ញា (អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងទីIII នៃតុលាការ ICTR), សំណុំរឿងលេខ ICTR-2001-68-T, ថ្ងៃទី២៥ កក្កដា ២០១១ (៨៣ទំព័រ)។ *រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Augustin Ngirabatware*, សំណុំរឿង លេខ ICTR-99-54-T, សេចក្ដីសន្និដ្ឋានបញ្ចប់សវនាការរបស់រដ្ឋអាជ្ញា (អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងទីII នៃតុលាការ ICTR), ថ្ងៃទី ១៤ ឧសភា ២០១២ (១៣០ទំព័រ)។

[22] បទបញ្ជាសម្រាប់តុលាការ ICC, ថ្ងៃទី២៩ មិថុនា ២០១២, បទបញ្ជា ៣៧.២ ។

ដោលរបស់ភាគី[23]។ ជាឧទាហរណ៍ នៅក្នុងករណីរបស់ *Lubanga Dyilo* តុលាការ ICC បានអនុញ្ញាតឲ្យអយ្យការដាក់សារណាបញ្ចប់ការពិក្សាដេញដោលមួយ ដែលមានការកម្រិតចំនួន ២៥០ទំព័រ នៅក្នុងករណីមួយដែលមានជនជាប់ចោទតែមួយនាក់ប៉ុណ្ណោះ[24]។ ការពិនិត្យឡើងវិញ គឺជាការមួយច្បាស់លាស់ណាស់ដែលថា ជាទូទៅ ការអនុវត្តនៅតាមតុលាការអន្តរជាតិនានា គឺបាន អនុញ្ញាតដោយស្វ័យប្រវត្តិយ៉ាងហោចណាស់ក៏២០០ទំព័រដែរ សម្រាប់ករណីដែលមានជនជាប់ចោទ តែម្នាក់ និងមានបន្ថែមជាច្រើនទំព័រទៀត កាលណាជាករណីមួយដែលមានជនជាប់ចោទច្រើននាក់។

៣២- ដោយត្រូវគ្នាទៅនឹងការអនុវត្តជាអន្តរជាតិនោះ នៅក្នុងសំណុំរឿងលេខ០០១ អង្គជំនុំជម្រះសាលា ដំបូងបានទទួលស្គាល់ភាពមិនគ្រប់គ្រាន់នៃការកម្រិតចំនួនទំព័រអតិបរមា ១០០ទំព័រជាភាសាអង់គ្លេស សម្រាប់សារណាបញ្ចប់ការពិក្សាដេញដោលមួយដូចដែលបានចែងនៅក្នុងសេចក្តីណែនាំអនុវត្តស្តីពី ការដាក់ឯកសារនៅ អ.វ.ត.ក ហើយជាលទ្ធផល អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានអនុញ្ញាតឲ្យ សហព្រះរាជអាជ្ញាដាក់សារណាបញ្ចប់ការពិក្សាដេញដោលចំនួន១៦០ទំព័រ។ ផ្ទុយទៅវិញ ចំពោះ សវនាការបច្ចុប្បន្នលើសំណុំរឿង០០១ គឺមានជនជាប់ចោទតែម្នាក់ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់តាម វិសាលភាពនៃឧក្រិដ្ឋកម្មដែលបានកម្រិតយ៉ាងខ្លាំងពីភាពស្មុគស្មាញ និងភូមិសាស្ត្រ។ មិនដូចគ្នាទៅ នឹងជនជាប់ចោទបច្ចុប្បន្ននេះទេដែលកំពុងតវ៉ាស្ទើរតែគ្រប់ទិដ្ឋភាពទាំងអស់នៃសវនាការនេះ ជន ជាប់ចោទនៅក្នុងសំណុំរឿង០០១ បានសារភាពទទួលយកយ៉ាងច្រើន អំពីការចោទប្រកាន់នានា និង ចូលរួមជារូបវន្តរបស់គាត់នៅក្នុងឧក្រិដ្ឋកម្មនានាដែលបានចោទប្រកាន់។ លើសពីនេះទៀត រយៈ ពេលសវនាការ និងភស្តុតាងជាឯកសារដែលបានដាក់ជូន បើប្រៀបធៀបទៅ គឺមានច្រើនសម្រាប់ សវនាការបច្ចុប្បន្ននេះជាងសវនាការក្នុងសំណុំរឿង០០១។ ចំពោះហេតុផលទាំងនេះ សហព្រះរាជ អាជ្ញាស្នើថា គេគួរតែផ្តល់ឲ្យសហព្រះរាជអាជ្ញា យ៉ាងហោចណាស់ក៏ ១៨០ទំព័រ សម្រាប់សារណា បញ្ចប់ការពិក្សាដេញដោល ដើម្បីឲ្យត្រូវគ្នាទៅនឹង ទំហំ ភាពស្មុគស្មាញ និងសារៈសំខាន់នៃករណី នេះ និងឲ្យត្រូវតាមការអនុវត្តជាអន្តរជាតិ និងការអនុវត្តរបស់ អ.វ.ត.ក ។

[23] សូមអាន ឧទា. *រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Thomas Lubanga Dyilo*, សំណុំរឿងលេខ ICC-01/04-01/06, ដីកាសម្រេចស្តីពីកាលបរិច្ឆេទ សម្រាប់ធ្វើសេចក្តីសន្និដ្ឋានបញ្ចប់សវនាការ (អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងទីI នៃតុលាការ), ថ្ងៃទី០១ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១១ (២១០ទំព័រ)។

[24] *រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Thomas Lubanga Dyilo*, សំណុំរឿងលេខ ICC-01/04-01/06, ដីកាសម្រេចស្តីពីកាលបរិច្ឆេទ សម្រាប់ធ្វើសេចក្តី សន្និដ្ឋានបញ្ចប់សវនាការ (អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងទីI នៃតុលាការ), ថ្ងៃទី១២ មេសា ២០១១ ត្រង់កថាខណ្ឌទី៣។

៣៣- អត្រានៃចំនួនទំព័រក្នុងការធ្វើការចោទប្រកាន់ បូកចូលរួមជាមួយនឹងចំនួនទំព័រដែលបានស្នើឡើងដោយមេធាវីការពារក្តី នៅក្នុងអនុស្សរណៈរបស់អង្គជំនុំជម្រះ បង្កើតបានជាសិទ្ធិអំណាចមិនស្មើគ្នាផងដែរ ដែលថាសហព្រះរាជអាជ្ញាមានតែប្រវែងកន្លះទំព័រនៃប្រវែងទំព័រដែលបូករួមបញ្ចូលគ្នារបស់មេធាវីការពារក្តីទាំងបីក្រុមដែលត្រូវធ្វើសេចក្តីសន្និដ្ឋានផ្តាច់ព្រ័ត្ររបស់ខ្លួន។

៣៤- វិធីសាស្ត្ររបស់អង្គជំនុំជម្រះចំពោះបញ្ហានេះ គួរស៊ីសង្វាក់គ្នាជាមួយនឹងការអនុវត្តរបស់អង្គជំនុំជម្រះចំពោះគោលការណ៍ស្តីពីសិទ្ធិអំណាចស្មើភាពគ្នានៅក្នុងការតទល់ក្តីក្នុងការសួរសំណួរដល់សាក្សី[25]។ អង្គជំនុំជម្រះនេះបានអនុញ្ញាតឲ្យមានពេលវេលាស្មើៗគ្នាក្នុងការសួរសំណួរ រវាងសហព្រះរាជអាជ្ញា និងភាគីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីរួមបញ្ចូលគ្នាជាភាគីម្ខាង ហើយពេលវេលាសរុបបញ្ចូលគ្នា ដែលអនុញ្ញាតឲ្យដល់ក្រុមមេធាវីការពារក្តីជាភាគីម្ខាងទៀត។ នេះគឺជាការទទួលស្គាល់ដោយអង្គជំនុំជម្រះដែលថាសហព្រះរាជអាជ្ញាកំពុងតែធ្វើការចោទប្រកាន់នៅក្នុងរឿងក្តីមួយ ប្រឆាំងនឹងជនជាប់ចោទចំនួនបីរូប។ ដោយសារតែគោលការណ៍នេះត្រូវបានគេយកមកប្រើ ដើម្បីសួរដេញដោលនោះ គឺកាន់តែធ្វើឲ្យឃើញច្បាស់ថានៅក្នុងឱកាសជាច្រើនដែលមេធាវីការពារក្តីមិនបានតម្រូវឲ្យបែងចែកពេលវេលាពេញទាំងស្រុង ដើម្បីសួរសំណួរ។ អាស្រ័យហេតុនេះ ដោយសារតែគោលការណ៍ស្តីពីសិទ្ធិអំណាចស្មើគ្នាក្នុងការតទល់ក្តីចាំបាច់ត្រូវតែរក្សាឲ្យបាន នៅពេលធ្វើឲ្យឃើញថាភ័ស្តុតាងដែលបានមកពីសាក្សី តុល្យភាពស្រដៀងគ្នានេះគួរត្រូវបានរក្សាសម្រាប់សារណា ដោយបញ្ចុះបញ្ចូលដល់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ចំពោះពិរុទ្ធ ឬគ្មានទោសរបស់ជនជាប់ចោទ។

ខ. អំពីរយៈពេល និងភាសា

៣៥- សហព្រះរាជអាជ្ញាក៏ស្នើសុំផងដែរឲ្យអង្គជំនុំជម្រះពិនិត្យឡើងវិញនូវសេចក្តីណែនាំរបស់ខ្លួនដែលថាសេចក្តីសន្និដ្ឋានបញ្ចប់ការពិភាក្សាដេញដោល "ត្រូវដល់ពេលកំណត់ (ជាភាសាខ្មែរ និងយ៉ាងហោចណាស់ជាភាសាផ្លូវការណាមួយផ្សេងទៀតរបស់ អវតក) នៅក្នុងប្រក្រតិទិនប្រចាំខែនៃថ្ងៃបញ្ចប់

[25] គោលការណ៍ស្តីពីសិទ្ធិអំណាចស្មើភាពគ្នាត្រូវបានទទួលស្គាល់នៅក្នុងវិធាន ២១(១)(ក) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ដែលចែងថា "ដំណើរការនីតិវិធីនៅក្នុងអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញត្រូវតែមានយុត្តិធម៌ និងត្រូវគោរពគោលការណ៍ចំពោះមុខ ហើយត្រូវរក្សាឲ្យបាននូវតុល្យភាពរវាងសិទ្ធិរបស់ភាគីទាំងឡាយ"។

ដំណើរការនីតិវិធីសវនាការ"។ ដោយសារតែសហព្រះរាជអាជ្ញាមានការយកចិត្តទុកដាក់យ៉ាងខ្លាំងអំពីសេចក្តីត្រូវការចាំបាច់ឲ្យមានភាពឆាប់រហ័ស នៅក្នុងដំណាក់កាលចុងក្រោយនៃសវនាការនេះ និងចាប់ផ្តើមត្រៀមរៀបចំធ្វើសេចក្តីសន្និដ្ឋានបញ្ចប់ការពិភាក្សាដេញដោល នៅពេលសវនាការបន្តធ្វើ។

៣៦- ប៉ុន្តែ ការត្រៀមរៀបចំធ្វើសេចក្តីសន្និដ្ឋានបញ្ចប់ការពិភាក្សាដេញដោល សម្រាប់សវនាការដែលមានលក្ខណៈស្មុគស្មាញនេះ ដោយសារតែបរិមាណនៃភ័ស្តុតាង, រយៈពេលវែងនៃសវនាការ, និងការយកចិត្តទុកដាក់ចំពោះការចោទប្រកាន់នានា តម្រូវឲ្យមានបរិមាណពេលវេលាគ្រប់គ្រាន់មួយ បើសិនជាសេចក្តីសន្និដ្ឋានបញ្ចប់នេះ ជួយដោយមានប្រយោជន៍ដល់អង្គជំនុំជម្រះ នៅក្នុងកិច្ចដំណើរការស្វែងរកការពិត។ ឧទាហរណ៍ ទម្លាប់អនុវត្តជាអន្តរជាតិនៅតុលាការ ICTR អនុញ្ញាតឲ្យមានពេលវេលាកំណត់ចំនួនហុកសិបថ្ងៃសម្រាប់ឲ្យដាក់នូវសេចក្តីសន្និដ្ឋានបញ្ចប់ការពិភាក្សាដេញដោល ចាប់តាំងពីពេលបិទលែងឲ្យបង្ហាញភ័ស្តុតាងនៅក្នុងសវនាការដែលមានជនជាប់ចោទតែម្នាក់។ ប៉ុន្តែនៅក្នុងសវនាការជំនុំជម្រះក្តីដែលមានជនជាប់ចោទជាច្រើននាក់ តុលាការ ICTR បានបន្ថែមពេលវេលាលើការកំណត់នេះ ពីមួយខែ រហូតដល់កៅសិបថ្ងៃ ដោយទទួលស្គាល់អំពីភាពស្មុគស្មាញបន្ថែមពីលើករណីរឿងក្តីនោះ[26]។ សារៈសំខាន់នៅក្នុងការផ្តល់ពេលវេលាឲ្យបានគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីត្រៀមរៀបចំសេចក្តីសន្និដ្ឋានបញ្ចប់ការពិភាក្សាដេញដោល ក៏ត្រូវបានអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងទទួលស្គាល់ផងដែរនៅក្នុងសំណុំរឿងលេខ០០១ ដែលក្នុងពេលនោះអង្គជំនុំជម្រះបានអនុញ្ញាតផ្តល់ដល់ភាគីនានានូវពេលវេលាប្រមាណជាប្រាំបីសប្តាហ៍ ដើម្បីដាក់ គិតចាប់តាំងពីថ្ងៃបញ្ចប់ដំណើរការនីតិវិធីនៃភ័ស្តុតាង[27]។ ដោយឈរលើមូលដ្ឋាននៃកាលវិភាគសវនាការឲ្យបានឆាប់រហ័សដូចដែលបានលើកឡើងនៅក្នុង **ឧបសម្ព័ន្ធ** ក សូមធ្វើការសន្និដ្ឋានថា រយៈពេលចំនួនប្រាំពីរសប្តាហ៍សម្រាប់ត្រៀមរៀបចំសេចក្តីសន្និដ្ឋានបញ្ចប់ការពិភាក្សាដេញដោល ជាភាសាមួយ (ដែលត្រូវធ្វើការបកប្រែនៅពេលដាក់ឯកសារ) នឹងនៅតែអនុញ្ញាតឲ្យមានការបញ្ចប់សវនាការក្នុងរយៈពេលជាច្រើនខែខាងមុខនៃការបិទដែលបានព្យាកររបស់អង្គជំនុំជម្រះ និងស្របទៅតាមបទដ្ឋានជាអតិបរមារបស់អន្តរជាតិ និងរបស់ អវតក។

---

[26] *ដូចគ្នានឹងខាងលើ ត្រង់កថាខណ្ឌទី៤(ឈ)*។

[27] ឯកសារលេខ**E159/9** សេចក្តីសន្និដ្ឋានបិទសវនាការរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ដោយមានឧបសម្ព័ន្ធពីទី១-៥ ភ្ជាប់មកជាមួយ ចុះថ្ងៃទី១១ វិច្ឆិកា ២០០៩។ ដំណើរការនីតិវិធីទាក់ទងទៅនឹងការពិនិត្យភ័ស្តុតាងនៅក្នុងសំណុំរឿងលេខ០០១ ដែលត្រូវបានធ្វើសេចក្តីសន្និដ្ឋានបិទ នៅថ្ងៃទី១៧ កញ្ញា ២០០៩។

៣៧- ប្រសិនបើសារណាតម្រូវឲ្យដាក់ជាពីរភាសា នោះដំណើរការបកប្រែនឹងដណ្តើមយកពេលវេលាក្នុងចំនួនដ៏ច្រើនហួសហេតុចាំបាច់សម្រាប់បញ្ចប់សេចក្តីសន្និដ្ឋានបិទការសួរដេញដោល និងពេលវេលាមិនគ្រប់គ្រាន់នោះអាចមាន ក្នុងការរៀបចំសេចក្តីសន្និដ្ឋានបញ្ចប់ទូលំទូលាយមួយ ចាប់ពីការបិទការដាក់ភ័ស្តុតាង។ មិនដូច អ.វ.ត.ក ទេ សាលាក្តីអន្តរជាតិដទៃទៀតមិនតម្រូវឲ្យដាក់សេចក្តីសន្និដ្ឋានបញ្ចប់ការសួរដេញដោលទេ ឬញត្តិស្នើសុំដទៃទៀតជាពីរភាសាទេ។

៣៨- ទោះបីជាចរិកលក្ខណៈរបស់សាលាក្តីកូនកាត់នេះ តម្រូវឲ្យបកប្រែឯកសារ ដើម្បីអនុវត្តកិច្ចការរបស់ខ្លួនក៏ដោយ ក៏សហព្រះរាជអាជ្ញាសន្និដ្ឋានថា ពេលវេលាសម្រាប់ការបកប្រែសេចក្តីសន្និដ្ឋានបិទការសួរដេញដោល គួរត្រូវបានផ្តល់ពេល បន្ទាប់ពីកាលបរិច្ឆេទដាក់ឯកសារ ធ្វើដូច្នេះដើម្បីធានាឲ្យមានសវនាការប្រព្រឹត្តិទៅបានឆាប់រហ័ស។ ជូនសេចក្តីសន្និដ្ឋានថា កាលវិភាគដែលបានស្នើឡើងនេះ នឹងមិនពន្យារពេលដល់ការតាក់តែងសាលក្រមស្តាពររបស់អង្គជំនុំជម្រះ។ ដោយទទួលស្គាល់អំពីកិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងប្រកបដោយភាពហ្មត់ចត់របស់អង្គជំនុំជម្រះ ក្នុងការថែរក្សាពេលវេលា និងធនធានរបស់តុលាការ សហព្រះរាជអាជ្ញាកត់សម្គាល់ឃើញថា នៅក្នុងខណៈដែលកំពុងរង់ចាំដាក់សេចក្តីសន្និដ្ឋានបិទការសួរដេញដោល អង្គជំនុំជម្រះមានលទ្ធភាពក្នុងការប្រើប្រាស់ពេលវេលា ដើម្បីចាប់ផ្តើមវាយតម្លៃលើភ័ស្តុតាង នៅចំពោះមុខខ្លួន។

៣៩- ដើម្បីបញ្ចប់ សហព្រះរាជអាជ្ញាស្នើថា សហព្រះរាជអាជ្ញាគួរត្រូវបានផ្តល់ការអនុញ្ញាតឲ្យធ្វើសេចក្តីសន្និដ្ឋានចុងក្រោយចំនួន១៨០ទំព័រ ហើយមេធាវីការពារក្តីត្រូវបានអនុញ្ញាត១៨០ទំព័រ រួមគ្នា(៦០ទំព័រម្នាក់)សម្រាប់សេចក្តីសន្និដ្ឋានបញ្ចប់ការសួរដេញដោល ហើយថាភាគីមានរយៈពេល៧សប្តាហ៍សម្រាប់ការដាក់សេចក្តីសន្និដ្ឋាននេះ ដោយរាប់ចាប់ពីថ្ងៃចុងក្រោយនៃសវនាការស្តាប់ភ័ស្តុតាង ដើម្បីដាក់សេចក្តីសន្និដ្ឋានបញ្ចប់ការសួរដេញដោលរបស់គេ ជាភាសាផ្លូវការមួយ ដោយមានការបកប្រែទៅជាភាសាផ្លូវការមួយផ្សេងទៀតរបស់ អ.វ.ត.ក ដោយត្រូវចាប់ផ្តើមនៅថ្ងៃដាក់ឯកសារ។ សំណើសុំនេះនឹងជួយធានាថា គ្រប់ភាគីអាចបំពេញកាតព្វកិច្ចរបស់ខ្លួនបាន នៅក្នុងករណីនេះ ទៅតាមបទដ្ឋានមួយដែលរួមចំណែកដល់សុចរិកភាពនៃដំណើរការរបស់ អ.វ.ត.ក។

គ. បញ្ហាផ្សេងទៀតដែលបានលើកឡើងដោយអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង

៤០- សហព្រះរាជអាជ្ញាក៏ជូនដំណឹងដល់អង្គជំនុំជម្រះផងដែរ អំពីបញ្ហាដទៃទៀតរបស់អង្គជំនុំជម្រះដូចដែលបានពិភាក្សានៅក្នុងអនុស្សរណៈដែលអង្គជំនុំជម្រះមានបំណងដោះស្រាយ នៅក្នុងពេលប្រជុំរៀបចំសវនាការ រួមមានដូចជា៖

(១) ភាពគ្រប់គ្រាន់នៃការជូនដំណឹងក្នុងការពង្រីកវិសាលភាពនៃសវនាការ លើសំណុំរឿង ០០២/០១

(២) ការកាត់បន្ថយវិសាលភាពនៃការសួរសំណួរដល់សាក្សី

(៣) ការសួរសំណួរដោយមេធាវីតែម្នាក់សម្រាប់ភាគីតែមួយ និង

(៤) បញ្ហាផ្សេងៗទៀតដែលអាចលើកឡើងដោយជនជាប់ចោទ និងភាគីដទៃទៀត

កាលបរិច្ឆេទ	ឈ្មោះ	ទីកន្លែង	ហត្ថលេខា
ថ្ងៃទី១៥ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១២	**លោកស្រី ជា លាង** សហព្រះរាជអាជ្ញា	ភ្នំពេញ	[signature]
	លោក Andrew CAYLEY សហព្រះរាជអាជ្ញា		[signature]